

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Minister van Defensie
De Staatssecretaris van Defensie
De Chef Defensiestaf
De Secretaris-Generaal

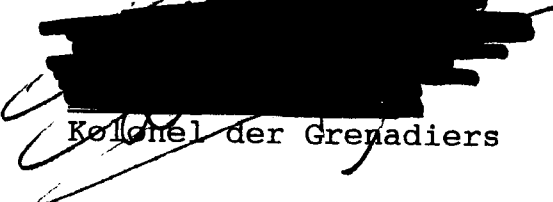
i.a.a. PCDS
SCOCIS
HOZ
DAB
HCZ

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/4851	14 december 1992

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 97/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische Federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE
97/92

(Afgesloten 141000 DEC 1992)

Bosnië-Herzegovina

Het afgelopen weekeinde zouden vertegenwoordigers van de drie strijdende partijen in Bosnië-Herzegovina onder VN-auspiciën opnieuw een overeenkomst hebben gesloten over een staakt-het-vuren. Ook zouden zij akkoord zijn gegaan met de instelling van veilige corridors voor de aftocht van de burgerbevolking uit de hoofdstad Sarajevo. Dit laatste houdt vermoedelijk verband met het Servische aanbod van vorige week voor een vrije aftocht voor een ieder die Sarajevo wil verlaten; er zijn echter geen indicaties dat de bevolking van Sarajevo op grote schaal van deze mogelijkheid gebruik wil maken. Overigens zijn omtrent deze akkoorden nog geen nadere gegevens bekend. Tot op heden hebben de gemelde afspraken in ieder geval niet geleid tot een aanwijsbare afname van de gevechten in Bosnië-Herzegovina. De ervaring met eerdere bestanden geeft geen aanleiding om aan te nemen dat dit in de nabije toekomst wel het geval zal zijn.

Het (pro-)Servische persbureau TanJug heeft gemeld dat het Moslim-lid van het Bosnische presidium Abdic aan president Izetbegovic heeft laten weten dat hij zijn presidiumzetel opgeeft. Als reden werd door Abdic genoemd dat Izetbegovic verantwoordelijk is voor het feit dat Moslims moeten vluchten om hun leven te redden. Ook is Izetbegovic in zijn visie nalatig geweest bij de bewapening van de Bosnische Moslims. TanJug bevestigde eerdere meldingen dat Abdic de afscheiding van de regio-Cazin in het noordwesten van Bosnië nastreeft; opmerkelijk is de toevoeging dat hij voor deze enclave aansluiting zoekt bij de aangrenzende Kroatische Krajina. Tegen de achtergrond van eerdere wrijvingen tussen Izetbegovic en Abdic is de melding van TanJug dat Abdic zijn presidiumzetel opgeeft geloofwaardig. Het lijkt echter onwaarschijnlijk dat het door Moslims gedomineerde Cazin-gebied zich wil aansluiten bij het "Servische" gebied in Kroatië.

De politieke implicaties van het optreden van Abdic kunnen groot zijn. Abdic werd tijdens de verkiezingen voor het Bosnische presidium in 1991 met méér voorkeurstemmen gekozen dan Izetbegovic zelf; dat laatstgenoemde toch president van Bosnië werd, hield vooral verband met zijn leiderschap over de Moslim-partij SDA. Abdic geniet echter vermoedelijk ook nu nog grote populariteit onder de Moslims. Het is derhalve denkbaar dat zijn kritiek op Izetbegovic de mening van een relatief groot deel van de Bosnische Moslims weerspiegelt.

Aan Bosnisch-Servische zijde is sprake van grote kritiek op het vorige week bekend gemaakte besluit om een politiek opperbevel over de Bosnisch-Servische strijdkrachten te formeren. Dit zou bestaan uit de president, de premier, de parlamentsvoorzitter en de ministers van Binnenlandse Zaken en Defensie van de "Servische Republiek" in Bosnië-Herzegovina. De huidige bevelhebber van de Servische troepen in de republiek, de voormalige JNA-generaal Mladic, zou wel "deelnemen" aan het werk van dit opperbevel, maar van dit orgaan geen deel uitmaken. Vermoedelijk houdt de oprichting van dit opperbevel verband met het streven van president Karadzic om meer greep te krijgen op het optreden van de Servische eenheden in Bosnië-Herzegovina. De genoemde maatregel wijst tevens op onenigheid tussen de Servische politieke en de militaire leiding over de wijze waarop de oorlog gevoerd wordt. Zij zal vermoedelijk in militaire kringen op verzet stuiten. Ook regionale politieke Servische leiders hebben echter inmiddels de oprichting van het opperbevel bekritiseerd als een stap die alleen de persoonlijke belangen van Karadzic en diens directe omgeving dient. Het feit dat deze kritiek werd overgenomen door TanJug kan erop wijzen dat daarmee ook de mening van de politieke leiding van Servië zelf wordt weergegeven.

Internationale vredesinspanningen

De regering van "Joegoslavië" heeft Turkije gewaarschuwd dat het zenden van troepen naar Bosnië-Herzegovina de oorlog in dat land verder zal kunnen doen escaleren. Zoals eerder gemeld, had Turkije reeds vorige maand eenheden aangewezen voor deelname aan een eventuele internationale interventie in het voormalige Joegoslavië. De Turkse regering heeft het parlement vorige week officieel goedkeuring gevraagd om deze troepen in te kunnen zetten in Bosnië-Herzegovina.

Zoals bekend heeft de Organisatie van Islamitische Staten eerder deze maand bedreigd met eigen initiatieven ten gunste van de Bosnische Moslims als de vredesinspanningen van de VN vóór 15 januari a.s. geen concrete resultaten zouden hebben opgeleverd. Volgens de "Joegoslavische" regering worden door de Turkse stappen radicale Islamitische landen worden aangemoedigd het, wat wordt genoemd, religieuze karakter van het conflict in Bosnië-Herzegovina te versterken.

De EG-topconferentie in Edinburgh is er niet in geslaagd overeenstemming te bereiken over een gezamenlijke erkenning van Macedonië. Griekenland heeft zijn verzet niet opgegeven tegen erkenning van dit land onder enige benaming waarin de term "Macedonië" voorkomt, omdat daarmee in de Griekse visie aanspraken mogelijk zouden worden op Grieks grondgebied. De Eurotop heeft wel besloten tot aanzienlijke economische hulp aan Macedonië. Bovendien is niet geheel duidelijk in hoeverre het eerder dit jaar in Lissabon genomen besluit, waarin erkenning van Macedonië afhankelijk werd gesteld van een naamswijziging, door de top opnieuw -zoals bepleit door Griekenland- bekrachtigd is. Aangezien het Griekse verzet tegen diplomatieke erkenning van Macedonië naar verwachting onverminderd zal voortduren, is het denkbaar dat op korte termijn individuele EG-landen toch tot erkenning zullen overgaan.

De EG-top heeft gesteld dat een totale isolering van "Joegoslavië" onvermijdelijk is om beëindiging van de Servische betrokkenheid bij de strijd in Bosnië-Herzegovina af te dwingen. Tevens werd bij de VN aangedrongen op maatregelen om naleving van het verbod op militaire vluchten boven die republiek af te dwingen. Frankrijk heeft nieuwe initiatieven bij de Veiligheidsraad aangekondigd om dit mogelijk te maken. Door de EG werd tevens gepleit voor de instelling van "beperkte veiligheidszones" voor vluchtelingen in Bosnië-Herzegovina. Zoals reeds eerder aangegeven, kunnen dergelijke maatregelen evenwel escalerend werken. Omdat zij bovendien in de praktijk uitsluitend tegen de Serviërs gericht zijn, kunnen zij tevens vooruitgang in het vredesoverleg in Genève verder bemoeilijken. De instelling van veiligheidszones zou tevens tot wijzigingen leiden in de oorspronkelijke bevolkingssamenstelling en zelfs indirect de voortzetting van de "etnische zuiveringen" in de republiek kunnen bevorderen.

De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Eagleburger heeft aangekondigd dat hij tijdens de komende ministerraad van de CVSE in Stockholm zal pleiten voor actieve maatregelen om het vliegverbod boven Bosnië-Herzegovina af te dwingen. De bevelhebber van UNPROFOR, Nambiar, heeft echter gewaarschuwd dat iedere westerse militaire interventie in Bosnië-Herzegovina slachtoffers onder de burgerbevolking kan veroorzaken en bovendien aanleiding kan zijn voor represailles tegen het UNPROFOR-personeel in Kroatië of Bosnië-Herzegovina.

De Eurotop heeft tevens gepleit voor het herstel van de autonomie van de Servische provincie Kosovo, alsmede voor de stationering van een VN-vredesmacht aldaar, om een escalatie van de etnische tegenstellingen te voorkomen. Het is echter uiterst onwaarschijnlijk dat de Servische regering, die een herstel van de autonomie van Kosovo categorisch afwijst en verantwoordelijk is voor de onderdrukking van de Albanese meerderheid aldaar, zal instemmen met een VN-presentie in dat gebied.

De Veiligheidsraad heeft het afgelopen weekeinde formeel ingestemd met het verzoek van SG Ghali om 700 man te stationeren aan de Macedonische grenzen met Albanië en Servië (inclusief Kosovo) teneinde een escalatie van de tegenstellingen in en rond Macedonië te voorkomen. De betreffende troepen zullen in eerste instantie worden onttrokken aan UNPROFOR in Kroatië en pas in een later stadium aldaar worden vervangen.

De Secretaris-Generaal van de NAVO, Wörner, heeft de VN hulp toegezegd bij eventuele vredesoperaties in het voormalige Joegoslavië. Hij gaf echter tevens aan dat een aantal, niet nader genoemde, NAVO-lidstaten twijfels heeft over nut en effectiviteit van een dergelijke interventie. In dit verband benadrukte Wörner tevens dat ook in VN-kader nog geen overeenstemming bestaat over (verdergaande) concrete maatregelen met betrekking tot het voormalige Joegoslavië.

Servië/Montenegro

De Russische onderminister van Buitenlandse Zaken Churkin heeft een bezoek aan Belgrado gebracht, waar hij besprekingen heeft gevoerd met zowel de federale als de Servische politieke leiding. Daarbij heeft hij gesteld dat "Joegoslavië" in

de Russische visie op korte termijn zal moeten kiezen tussen "vrede of vernietiging". Hij benadrukte dat zijn land die krachten zal ondersteunen die kiezen voor onderhandelingen. In dit verband noemde hij de verkiezingen van 20 december voor het Servische presidentsschap van essentiële betekenis. Met zijn uitspraken wil Churkin kennelijk de Russische invloed aanwenden om het Servische bewind tot een meer coöperatieve houding te bewegen. In ieder geval moet de conservatieve Servische president Milosevic zijn uitlatingen beschouwen als een waarschuwing dat hij bij een voortzetting van zijn huidige politieke koers niet op Russische steun kan rekenen.

Kroatië

De EG-waarnemersmissie in Kroatië maakt melding van een aanzienlijke toename in de etnische spanningen in Benkovac (UNPA-zuid). De afgelopen weken zouden tenminste 17 mensen zijn gedood door "Servische terroristische groeperingen". In verband daarmee heeft UNPROFOR zijn patrouilles in de omgeving uitgebreid. Desondanks hebben de Kroatische autoriteiten bij UNPROFOR geprotesteerd en gesteld dat het terroriseren van de Kroatische bevolking eerder toe- dan afneemt. In dit verband werd UNPROFOR ervan beschuldigd de veiligheidsbelangen van de Serviërs beter te behartigen dan die van de Kroaten. De Kroatische autoriteiten gaven dan ook aan dat de ontevredenheid van de bevolking over UNPROFOR toeneemt. Deze uitlatingen onderstrepen eerdere vermoedens dat Kroatië niet zal instemmen met een verlenging van het UNPROFOR-mandaat na maart 1993. Overigens kan uit de Kroatische protesten ook worden opgemaakt dat, indien incidenten als in Benkovac de komende maanden blijven voortduren, incidentele geweldsacties van Kroatische zijde tegen UNPROFOR tot de mogelijkheden behoort.

De veiligheidssituatie in de diverse UNPA's vertoont grote verschillen. UNPA-west (west-Slavonië) is over het algemeen rustig en de demilitarisering is aldaar het verst voortgeschreden. De UNPA's -noord en zuid (Banja resp. Krajina) zijn herhaaldelijk het toneel van bestandsschendingen van zowel Servische als Kroatische zijde. De Servische autoriteiten blijven proberen de overgebleven Kroaten uit deze gebieden te verdrijven. UNPA-oost (oost-Slavonië), dat grenst aan de Servische voormalig autonome provincie Vojvodina, wordt volledig beheerst door Servische autonome gewapende groeperingen. Deze domineren niet alleen het politieke, maar ook het economische leven en worden in hun activiteiten noch door de lokale (Servische!) overheden, noch door UNPROFOR gehinderd.

De Kroatische regering staat onder grote politieke druk om aan de macht van de Servische autoriteiten in de UNPA's zo snel mogelijk een eind te maken. Dit zal in de praktijk vermoedelijk slechts gewapenderhand kunnen. Er is echter nog een relatief groot aantal (naar schatting ±15.000) voormalige JNA-militairen in de UNPA's aanwezig en er zijn indicaties dat deze, ondanks de pogingen van UNPROFOR om de gebieden te demilitariseren, nog steeds de beschikking hebben over zware wapens. Deze overwegingen zouden wellicht voor de Kroatische regering aanleiding kunnen zijn om ook na een eventueel vertrek van UNPROFOR grootschalige militaire acties tegen de UNPA's uit te stellen. Vermoedelijk zou men evenwel niet kunnen (of willen) verhinderen dat autonome gewapende Kroatische groeperingen de UNPA's betreden.

Overigens maakt de EG-missie nog steeds melding van Kroatische schendingen van de gedemilitariseerde zone rond het schiereiland Prevlaka. Zoals bekend heeft de JNA zich in oktober teruggetrokken van deze strategisch gelegen landtong, die de "Joegoslavische" marinebases in de Montenegrijnse baai van Kotor beheerst. De Kroatische activiteiten onderstrepen het vermoeden dat Kroatië zich uiteindelijk toch, in weerwil van de afspraken met "Joegoslavië", meester wil maken van Prevlaka.

Conclusie/voorzicht

Er zijn tot op heden geen aanwijzingen dat de jongste bestandsafspraken heeft geleid tot een afname van de gevechten in Bosnië-Herzegovina. De roep om een aktiever internationaal ingrijpen in Bosnië-Herzegovina wordt steeds luider. Een directe interventie kan echter escalerend werken en negatieve gevolgen hebben voor het vredesproces in Genève. Bovendien kunnen uitsluitend tegen de Serviërs gerichte maatregelen leiden tot represailles tegen VN- of EG-personeel in Kroatië of Bosnië-Herzegovina.

De aangekondigde oprichting van een politiek opperbevel over de Bosnisch-Servische strijdkrachten heeft grote kritiek opgeroepen. De maatregel duidt op onenigheid tussen de Servische politieke en militaire leiding over de wijze

[REDACTED]

waarop de oorlog in Bosnië-Herzegovina gevoerd wordt.

In de "Servische" gebieden van Kroatië blijft sprake van etnische spanningen. De onvrede van de Kroatische bevolking over UNPROFOR groeit. Dit kan leiden tot incidenteel geweld tegen UNPROFOR-leden en maakt het ook waarschijnlijk dat Kroatië niet zal instemmen met verlenging van het UNPROFOR-mandaat na februari 1993. In dat geval komt ook een heropleving van de gevechten in Kroatië, met mogelijke betrokkenheid van "Joegoslavië" of Bosnische Serviërs, dichterbij.